

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน: กรณีศึกษาน้ำพริกปลาตุ๋นอย่างบ้านโคกล่าม
เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

A Study of Costs and Returns:
A Case Study of Khok Lam Village's Grilled Catfish Chili Paste
to Promote Community Economy

เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ^{1,*}, วิวัฒน์ อภิสิทธิ์ภิญโญ², อภิวัฒน์ เพชรวงค์³, และภาณุพงศ์ ไบโพธิ์⁴
Benjamas Apsitpinyo ^{1,*}, Wiwat Apsitpinyo², Apiwat Pechwong³, and Panupong Baipho⁴

Received 17 January 2026
Revised 14 February 2026
Accepted 16 February 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตน้ำพริกปลาตุ๋นของชุมชนบ้านโคกล่าม พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางพัฒนาธุรกิจเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลจากสมาชิกผู้ผลิตจำนวน 6 คน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์เอกสารทางการเงิน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มมีต้นทุนการผลิตรวม 58,406 บาทต่อปี โดยมีค่าใช้จ่าย

¹ บธ.ม (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 2539. รองศาสตราจารย์ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

¹ M.B.A. (Master of Business Administration), Wongchavalitkul University, 1996. Associate Professor of Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

* Corresponding author, e-mail: Benjamas.a@nrru.ac.th

² วศ.ม. (วิศวกรรมเครื่องกล), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2544. รองศาสตราจารย์ สังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

² M.Eng. (Mechanical Engineering), King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok, 2001. Associate Professor of Faculty of Engineering and Technology, Rajamangala University of Technology Isan.

³ วศ.ม. (วิศวกรรมเครื่องกล), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, 2558. อาจารย์ สังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

³ M.Eng. (Mechanical Engineering), Rajamangala University of Technology Isan, 2015. Lecturer of Faculty of Engineering and Technology, Rajamangala University of Technology Isan.

⁴ วศ.ม. (วิศวกรรมเครื่องกล), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, 2564. อาจารย์ สังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

⁴ M.Eng. (Mechanical Engineering), Rajamangala University of Technology Isan, 2021. Lecturer of Faculty of Engineering and Technology, Rajamangala University of Technology Isan.

ในการผลิตมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 45.76 รองลงมาคือวัตถุดิบทางตรงร้อยละ 41.91 และค่าแรงงานทางตรงร้อยละ 12.33 ด้านผลตอบแทน พบว่ามีรายได้จากการขาย 99,000 บาทต่อปี มีกำไรสุทธิ 36,634 บาทต่อปี คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 37 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก อีกทั้งมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงถึงร้อยละ 183.17 ต่อปี สะท้อนถึงความคุ้มค่าในการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการ ระบบบัญชี และการตลาด แต่ธุรกิจดังกล่าวยังมีศักยภาพสูงในการสร้างรายได้และกำไร ดังนั้นจึงควรพัฒนาระบบควบคุมต้นทุนและจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นระบบ ควบคู่กับการเสริมสร้างความรู้ทางการเงินแก่สมาชิก รวมทั้งปรับปรุงบรรจุภัณฑ์และใช้สื่อออนไลน์เพื่อขยายฐานลูกค้า ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะช่วยเสริมความมั่นคงของธุรกิจ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ต้นทุน, ผลตอบแทน, น้ำพริกปลาตุ๋นย่าง, เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

This research aimed to examine the production costs and returns of grilled catfish chili paste in the Ban Khok Lam community, as well as to analyze business challenges and development guidelines to promote the local economy. A mixed-methods approach was employed. Data were collected from six members of the producer group through in-depth interviews, participant observation, and financial document analysis. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, while qualitative data were examined through content analysis. The study found that the group had total production costs of 58,406 Baht per year, with manufacturing overhead being the largest component at 45.76%, followed by direct materials at 41.91% and direct labor at 12.33%. In terms of returns, the group generated an annual sales revenue of 99,000 Baht and a net profit of 36,634 Baht per year, representing a high net profit margin of 37%. Furthermore, the return on investment was as high as 183.17% per year, reflecting the high profitability of the business. However, the group still faces challenges in management, accounting, and marketing. Despite these challenges, the business demonstrates high potential for generating revenue and profit. Therefore, the group should focus on developing a cost control system and systematically managing income and expenses, coupled with enhancing financial literacy among members. Furthermore, improving packaging and utilizing online media to expand the customer base are crucial. These approaches will strengthen the business and support sustainable community economic development.

Keywords: Cost, Return, Grilled Catfish Chili Paste, Community Economy

บทนำ

ในยุคปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบทที่ยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านรายได้และคุณภาพชีวิต การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับคามสนใจอย่างมาก เนื่องจากสามารถนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นกรณีของน้ำพริกปลาตุ๋นย่างบ้านโคกล่าม เป็นผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจ

ปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกล่าม ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลทุ่งสว่าง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารที่มีจุดเด่นด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น สะท้อนวัฒนธรรมการบริโภคอาหารไทย และใช้วัตถุดิบที่หาได้ในชุมชน การนำปลาดุกอย่างมาแปรรูปช่วยยืดอายุการเก็บรักษา เพิ่มมูลค่าสินค้า และสร้างรายได้มากกว่าการจำหน่ายวัตถุดิบสดเพียงอย่างเดียว

การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของธุรกิจชุมชนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนและตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารที่มักมีต้นทุนการผลิตที่ผันแปรตามราคาวัตถุดิบ การวิเคราะห์ต้นทุนอย่างละเอียดจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดราคาขายที่เหมาะสมและแข่งขันได้ในตลาด ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของเพ็ญภา เชาวนา และคณะ (2566) ที่แสดงให้เห็นว่าการคำนวณต้นทุนที่แม่นยำช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างผลกำไรที่ยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของน้ำพริกปลาดุกอย่างบ้านโคกล่ามจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจถึงโครงสร้างต้นทุนและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนของธุรกิจ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์และพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน อันจะนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งและยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำพริกปลาดุกอย่างในชุมชนบ้านโคกล่าม หมู่ 7 ตำบลทุ่งสว่าง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อประเมินผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจน้ำพริกปลาดุกอย่างในชุมชนบ้านโคกล่าม หมู่ 7 ตำบลทุ่งสว่าง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการบริหารจัดการธุรกิจ และแนวทางการพัฒนาธุรกิจน้ำพริกปลาดุกอย่างในชุมชนบ้านโคกล่าม หมู่ 7 ตำบลทุ่งสว่าง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ: งานวิจัยนี้จะช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านการส่งเสริมธุรกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชนบทในประเทศไทย ผลการศึกษาคือจะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาธุรกิจท้องถิ่นกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน
2. ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้: ข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน รวมถึงแนวทางการพัฒนาธุรกิจสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือวางแผนการผลิต การเงิน และการตลาดของผู้ประกอบการชุมชนได้อย่างเป็นระบบซึ่งช่วยให้การบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความสามารถในการทำกำไร และเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาว

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่รัฐบาลเริ่มมีนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนอย่างจริงจังในช่วงต้นทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้รับการผลักดันผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการต้นทุนและการสร้างผลตอบแทนที่เหมาะสม

ทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วยหลักการสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) ต้นทุนการผลิต (Production cost) ซึ่งหมายถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตสินค้า ทั้งวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต 2) อัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit margin) คือสัดส่วนของกำไรขั้นต้นต่อยอดขาย 3) อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) คือสัดส่วนของกำไรสุทธิต่อยอดขาย 4) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment: ROI) ซึ่งวัดประสิทธิภาพในการใช้เงินลงทุนเพื่อสร้างผลกำไร 5) อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) ที่แสดงถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างกำไร 6) จุดคุ้มทุน (Break-even point) คือระดับยอดขายที่ทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนรวม และ 7) ส่วนเกินที่ปลอดภัย (Margin of safety) ซึ่งแสดงถึงระดับความปลอดภัยในการดำเนินธุรกิจ (เบญจมาศ อภิสิทธิ์ปัญญา, 2565) แนวคิดเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันในแง่ที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานเพื่อสร้างความยั่งยืนทางการเงินให้กับธุรกิจชุมชน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

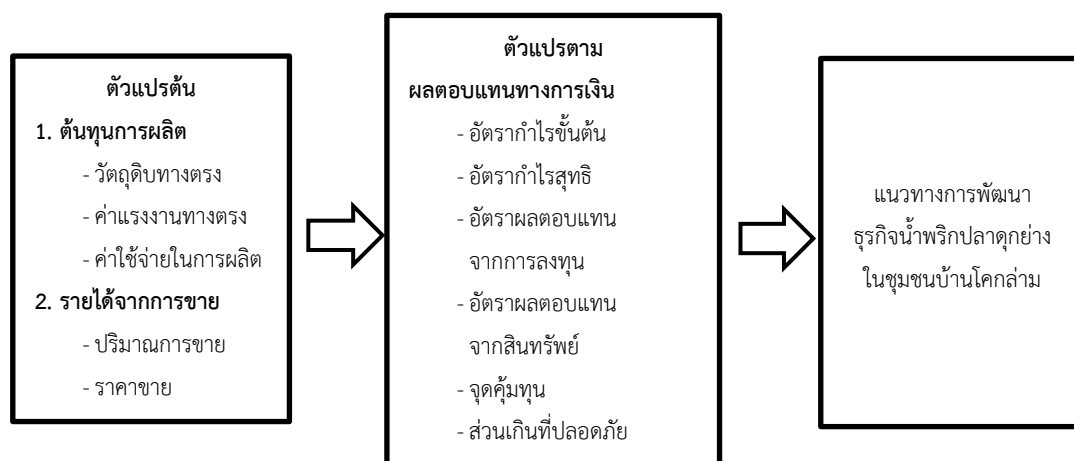
จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ชุมชนหลากหลายประเภท โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ตัวอย่างเช่น ภาวินี รัตนอนวัช (2563) ศึกษาการบริหารต้นทุนการผลิตและการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและอัตราส่วนทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนอย่างละเอียดช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถกำหนดราคาขายและวางแผนกำไรได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่ ณัฐพัชร อภิวัฒน์ไพศาล (2565) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนและประสิทธิภาพการจัดการต้นทุน-ผลตอบแทนสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำพริกแกงของธุรกิจขนาดเล็ก โดยใช้การวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) และอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การลงทุนในธุรกิจน้ำพริกแกงมีความคุ้มค่าทางการเงิน แต่ต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมต้นทุนวัตถุดิบและแรงงาน นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนที่เน้นการพึ่งพาตนเองและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (ลานา วงศ์ไชยยา และคณะ, 2567) จากการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รุ่งโรจน์ ฝ่ายเยื่อ และศิริรักษ์ สันติย์ (2563) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำพริกชุมชนบ้านไผ่ขอตอน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรค และความต้องการของกลุ่มแม่บ้านทำให้ได้มาซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มได้ ในขณะที่อุทิศ ทาหอม, แดงกวา โอทาร์มย์ และอัมพวัฒน์ กรตรมย์ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มน้ำพริกบ้านบัว โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ วาสนา แสนมา และเบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ (2568) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกทุเรียนในอำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการใช้แนวคิดบัญชีการจัดการและการวิเคราะห์ความคุ้มค่าการลงทุน เช่น ROI และโครงสร้างต้นทุนการผลิต สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการทำกำไรและความยั่งยืนของกิจการในระดับชุมชนและภาคการผลิต

อย่างไรก็ตามงานวิจัยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในแง่ของการศึกษาเฉพาะกรณี ทำให้ยากต่อการนำผลการศึกษาไปใช้อ้างอิงในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสินค้า OTOP การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน กรณีศึกษาน้ำพริกปลาตุ๋นอย่างบ้านโคกล่ามเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน จึงมีความสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนควบคู่ไปกับการศึกษาปัญหา อุปสรรคการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการชุมชนและการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้อาศัยแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินเป็นหลัก โดยมุ่งศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิต ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต รวมถึงการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน นอกจากนี้ ยังนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการจัดการวิสาหกิจชุมชนมาประยุกต์ใช้ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจน้ำพริกปลาตุ๋นอย่างในบริบทของชุมชนบ้านโคกล่าม แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) โดยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพบูรณาการร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับต้นทุน

และผลตอบแทนของการผลิตน้ำพริกปลาตุ๋นบ้านโคกล่าม การวิจัยเชิงปริมาณจะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินและบัญชี ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้เข้าใจกระบวนการผลิต การจัดการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อต้นทุนและผลตอบแทน

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มวิสาหกิจปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกล่าม ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งสว่าง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดยกลุ่มอาชีพน้ำพริกปลาตุ๋นบ้านโคกล่าม ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558 มีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 10 คน และยังคงเป็นสมาชิกหลักในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ดังนั้น ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกล่าม จำนวน 10 คน ซึ่งมีบทบาทร่วมกันในการบริหารจัดการ การผลิต และการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกเฉพาะสมาชิกที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ปฏิคม และฝ่ายประชาสัมพันธ์ เหตุผลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เนื่องจากคณะกรรมการบริหารเป็นผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย วางแผน การดำเนินงาน บริหารจัดการเงินทุน และควบคุมการดำเนินงานของกลุ่มโดยตรง จึงเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการ ต้นทุน ผลตอบแทน และแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพได้อย่างครบถ้วน

3. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การจัดการต้นทุน และการตลาด 2) แบบบันทึกข้อมูลทางการเงินและบัญชี เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้านต้นทุนและรายได้ และ 3) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตและการดำเนินงานจริง เครื่องมือทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test-retest method) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้ควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นเพียงพอ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2563) ซึ่งค่าที่ได้ของงานวิจัยนี้คือ 0.75

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม 2567 โดยคณะผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และสังเกตการณ์กระบวนการผลิตและการดำเนินงานของกลุ่ม พร้อมทั้งเก็บข้อมูลทางการเงินและบัญชีย้อนหลังเป็นระยะเวลา 1 ปี ซึ่งการเก็บข้อมูลจะทำอย่างเป็นระบบ โดยมีการนัดหมายล่วงหน้า

ทั้งนี้ ในด้านจริยธรรมการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนโดยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยอย่างละเอียด รวมถึงสิทธิในการถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา ข้อมูลส่วนบุคคลจะถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ข้อจำกัดของการวิจัยอาจเกิดจากการที่กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก ซึ่งอาจส่งผลต่อการนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิงในวงกว้าง ผู้วิจัยจะแก้ไขโดยการเก็บข้อมูลอย่างละเอียดและครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในส่วนของวิธีการ

วิเคราะห์ข้อมูลด้านต้นทุนใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ต้นทุนการผลิต เท่ากับวัตถุดิบทางตรง บวก ค่าแรงงานทางตรงบวก ค่าใช้จ่ายการผลิต ข้อมูลผลตอบแทนใช้อัตราส่วนทางการเงิน ประกอบด้วย อัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit margin) อัตรากำไรสุทธิ (Net profit margin) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment: ROI) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) รายได้ค่าขายจุดคุ้มทุน (Break-even sales) และส่วนเกินความปลอดภัย (Margin of safety)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาต้นทุนของกลุ่มอาชีพน้ำพริกปลาตุ๋นบ้านโคกล่าม

วิสาหกิจปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกล่าม ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลทุ่งสว่าง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558 มีเงินทุนเริ่มแรก จำนวน 20,000 บาท เป็นเงินทุนจากสมาชิกเริ่มแรก คนละ 2,000 บาท จำนวนสมาชิก 10 คน กลุ่มวิสาหกิจปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกล่าม มีสินทรัพย์ดำเนินงานรวม ได้แก่ อาคาร เครื่องครัวและอุปกรณ์เครื่องครัว และเครื่องใช้สำนักงาน รวมมูลค่า 136,000 บาท มีกำลังการผลิตปีละ 3,000 กระปุก ส่งจัดจำหน่ายตามร้านค้าชุมชนในหมู่บ้าน ร้านขายของฝากในสถานบริการน้ำมัน ปตท. ในรูปแบบการขายส่งร้อยละ 40 และส่งจัดจำหน่ายให้ร้านค้าสหกรณ์บ้านโคกล่ามในรูปแบบขายปลีกร้อยละ 60 กลุ่มแม่บ้านโคกล่าม ได้รับโล่รางวัลชนะเลิศ และเกียรติบัตรกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นของกรมส่งเสริมการเกษตร (ระดับจังหวัด และระดับประเทศ) ประจำปี พ.ศ. 2565 ผลการศึกษาข้อมูลต้นทุนการผลิตน้ำพริกปลาตุ๋นบ้านโคกล่าม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 งบต้นทุนการผลิต

กลุ่มอาชีพน้ำพริกปลาตุ๋นบ้านโคกล่าม			
งบต้นทุนการผลิต			
สำหรับระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2566			
		จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
วัตถุดิบทางตรงใช้ในการผลิต			
ปลาตุ๋น	16,800		
พริกป่น	5,040		
หอมแดง	960		
กระเทียม	1,680	24,480	41.91
ค่าแรงงานทางตรง		7,200	12.33
ค่าใช้จ่ายการผลิต			
วัตถุดิบทางอ้อม	6,894		
ค่าแรงงานทางอ้อม	3,600		
ค่าใช้จ่ายการผลิตอื่น ๆ	16,232	26,726	45.76
ต้นทุนสินค้าที่ผลิตเสร็จ		58,406	100.00

จากการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนในตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มอาชีพน้ำพริกปลาตุ๋กบ้านโคกล่ามมีต้นทุนการผลิตรวมต่อปีอยู่ที่ 58,406 บาท โดยแบ่งเป็นวัตถุดิบทางตรง 24,480 บาท (ร้อยละ 41.91) ค่าแรงงานทางตรง 7,200 บาท (ร้อยละ 12.33) และค่าใช้จ่ายในการผลิต 26,726 บาท (ร้อยละ 45.76) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการผลิตมีสัดส่วนสูงที่สุด โดยเฉพาะค่าวัตถุดิบทางอ้อมและค่าใช้จ่ายการผลิตอื่น ๆ ที่มีมูลค่าสูงถึง 23,126 บาท ทั้งนี้ ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยอยู่ที่ 19.47 บาทต่อกระปุก ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันในตลาดได้

ตารางที่ 2 งบกำไรขาดทุนแสดงกำไรขั้นต้น

กลุ่มอาชีพน้ำพริกปลาตุ๋กบ้านโคกล่าม งบกำไรขาดทุน (แสดงกำไรขั้นต้น) สำหรับระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2566		
	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
รายได้ค่าขาย	99,000	100.00
- ขายส่ง 30 บาท 1,200 กระปุก		
- ขายปลีก 35 บาท 1,800 กระปุก		
ต้นทุนการผลิตและขาย	58,406	59.00
กำไรขั้นต้น	40,594	41.00
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	3,960	4.00
กำไรสุทธิ	36,634	37.00

2. ผลการศึกษาผลตอบแทนของกลุ่มอาชีพน้ำพริกปลาตุ๋กอย่างบ้านโคกล่าม

ผลตอบแทนปรากฏดังตารางที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มมีรายได้จากการขายน้ำพริกปลาตุ๋กอย่างรวม 99,000 บาทต่อปี โดยเป็นการขายส่งจำนวน 1,200 กระปุก และขายปลีก 1,800 กระปุก ในราคาขายส่ง กระปุกละ 30 บาท และขายปลีกกระปุกละ 35 บาท ตามลำดับ กลุ่มมีกำไรขั้นต้น 40,594 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 41 และมีกำไรสุทธิ 36,634 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 37 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารต้นทุนและค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 3 อัตราส่วนทางการเงิน

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI)	=	$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินลงทุน}}$	$\times 100$	=	$\frac{36,634}{20,000} \times 100$	=	183.17%
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)	=	$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$	$\times 100$	=	$\frac{36,634}{136,000} \times 100$	=	26.94%

ที่มา: การสัมภาษณ์และการคำนวณ

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนที่น่าพอใจ โดยอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) อยู่ที่ร้อยละ 183.17 ซึ่งสูงมาก แสดงให้เห็นว่าธุรกิจนี้มีความคุ้มค่าในการลงทุนอย่างยิ่ง นอกจากนี้ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) อยู่ที่ร้อยละ 26.94 ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างกำไร

ตารางที่ 4 งบกำไรขาดทุนแสดงกำไรส่วนเกิน

กลุ่มอาชีพหน้าพริกปลาดุกบ้านโคกล่าม งบกำไรขาดทุน (แสดงกำไรส่วนเกิน) สำหรับระยะเวลา 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2566			
	จำนวนเงิน (บาท)		ร้อยละ
รายได้ค่าขาย	99,000		100%
ต้นทุนผันแปร			
วัตถุดิบทางตรง	24,480		
ค่าแรงงานทางตรง	7,200		
ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร	10,494	42,174	42.60%
กำไรส่วนเกิน	56,826		57.40%
ต้นทุนคงที่			
ค่าใช้จ่ายการผลิตคงที่	16,232		
ค่าใช้จ่ายการขายและบริหารคงที่	3,960	20,192	
กำไรสุทธิ	36,634		

ตารางที่ 5 จุดคุ้มทุนและส่วนเกินที่ปลอดภัย

รายได้ค่าขายคุ้มทุนรวม (บาท)	$= \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{อัตรากำไรส่วนเกินรวม}} = \frac{20,192}{57.40\%} = 30,861.45 \text{ บาท}$		
รายได้ค่าขายคุ้มทุน (ขายส่ง)	$= \text{รายได้ค่าขายจริงรวม} \times \text{สัดส่วนการขายส่ง}$ $= 30,861.45 \times 40\% = 12,344.58 \text{ บาท}$		
รายได้ค่าขายคุ้มทุน (ขายปลีก)	$= \text{รายได้ค่าขายจริงรวม} \times \text{สัดส่วนการขายปลีก}$ $= 30,861.45 \times 60\% = 18,516.87 \text{ บาท}$		
ส่วนเกินที่ปลอดภัย (ขายส่ง)	$= \text{รายได้ค่าขายจริง (ขายส่ง)} - \text{รายได้ค่าขายคุ้มทุน (ขายส่ง)}$ $= (3,000 \text{ กระปุก} \times 40\% \times 30 \text{ บาท}) - 12,344.58 = 23,655.42 \text{ บาท}$		
ส่วนเกินที่ปลอดภัย (ขายปลีก)	$= \text{รายได้ค่าขายจริง (ขายปลีก)} - \text{รายได้ค่าขายคุ้มทุน (ขายส่ง)}$ $= (3,000 \text{ กระปุก} \times 60\% \times 35 \text{ บาท}) - 18,516.87 = 44,483.13 \text{ บาท}$		
อัตราส่วนเกินที่ปลอดภัย (ขายส่ง)	$= \frac{\text{ส่วนเกินที่ปลอดภัย (ขายส่ง)}}{\text{รายได้ค่าขายจริง (ขายส่ง)}} \times 100 = \frac{23,655.42}{36,000} \times 100 = 65.71\%$		
อัตราส่วนเกินที่ปลอดภัย (ขายปลีก)	$= \frac{\text{ส่วนเกินที่ปลอดภัย (ขายปลีก)}}{\text{รายได้ค่าขายจริง (ขายปลีก)}} \times 100 = \frac{44,483.13}{63,000} \times 100 = 70.61\%$		

การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและส่วนเกินที่ปลอดภัยในตารางที่ 4 และ 5 ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงทางการเงินของธุรกิจ โดยพบว่ารายได้คุ้มทุนรวมอยู่ที่ 30,861.45 บาท แบ่งเป็นรายได้คุ้มทุนจากการขายส่ง 12,344.58 บาท และขายปลีก 18,516.87 บาท ซึ่งต่ำกว่ารายได้จริงที่ทำได้นั้น แสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีความมั่นคงและมีส่วนเกินที่ปลอดภัยสูง โดยมีอัตราส่วนเกินที่ปลอดภัยสำหรับการขายส่งอยู่ที่ร้อยละ 65.71 และขายปลีก ร้อยละ 70.61 สะท้อนให้เห็นว่าธุรกิจมีความยืดหยุ่นสูงในการรับมือกับความผันผวนของยอดขาย

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของธุรกิจน้ำพริกปลาตุ๋นบ้านโคกลำในการสร้างรายได้และกำไรให้แก่ชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีโอกาสในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานในหลายด้าน โดยเฉพาะการบริหารจัดการต้นทุนการผลิต ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 45.76 ของต้นทุนทั้งหมด การลดต้นทุนในส่วนนี้จะช่วยเพิ่มกำไรและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้การที่กลุ่มมีอัตรากำไรขั้นต้นและกำไรสุทธิที่สูง (ร้อยละ 41 และ 37 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการขยายธุรกิจ โดยอาจพิจารณาเพิ่มกำลังการผลิตหรือขยายตลาด ทั้งนี้ควรคำนึงถึงความสามารถในการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการบริหารต้นทุนที่มีประสิทธิภาพไปพร้อมกัน

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ที่สูงถึงร้อยละ 183.17 เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งอาจดึงดูดให้มีการลงทุนเพิ่มเติมในอนาคต อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

การที่ธุรกิจมีจุดคุ้มทุนที่ต่ำกว่ารายได้จริงมาก และมีส่วนเกินที่ปลอดภัยสูง แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงทางการเงินและความสามารถในการรับมือกับความผันผวนของยอดขาย อย่างไรก็ตามกลุ่มควรระมัดระวังไม่ให้เกิดความประมาท และควรมีการวางแผนรับมือกับสถานการณ์ที่อาจทำให้อยอดขายลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการ

กลุ่มอาชีพน้ำพริกปลาตุ๋นบ้านโคกลำประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจหลายประการ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการบริหาร เนื่องจากสมาชิกมีภาระงานประจำคือ อาชีพทำนา ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทันเมื่อมีคำสั่งซื้อจำนวนมาก ส่งผลให้การบริหารจัดการการผลิตไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร 2) ปัญหาด้านการบัญชี โดยกลุ่มไม่มีการบันทึกรายรับรายจ่ายอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ปัญหาด้านการขาย เนื่องจากช่องทางการจัดจำหน่ายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ และ 5) ปัญหาด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ยังจำกัดอยู่เฉพาะในชุมชน ทำให้ผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

สำหรับแนวทางการพัฒนาธุรกิจ 1) ปัญหาด้านการบริหาร ควรจ้างแรงงานในชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการสร้างอาชีพในชุมชน รวมถึงเป็นการเพิ่มกำลังการผลิตเพื่อรองรับคำสั่งซื้อที่มากขึ้น 2) ปัญหาด้านการบัญชี ควรให้มีการจัดทำระบบบัญชีอย่างง่าย เพื่อให้สามารถติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการขายและตลาด แม้ว่าธุรกิจจะมีผลประกอบการที่ดี แต่ยังมีโอกาสในการขยายตลาดและเพิ่มยอดขาย โดยเฉพาะการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงลูกค้าในวงกว้างมากขึ้น พัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและดึงดูดใจลูกค้ามากขึ้น ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยยกระดับศักยภาพของกลุ่มและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ทางการเงินแสดงให้เห็นว่าธุรกิจน้ำพริกปลาตุ๋นของกลุ่มอาชีพบ้านโคกลำมีผลการดำเนินงานที่ดีมาก มีความสามารถในการทำกำไรสูง และมีความมั่นคงทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ยังมีโอกาสในการพัฒนาด้านการบริหารต้นทุน การขยายตลาด และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและการเติบโตของธุรกิจในระยะยาว ทั้งนี้ การพัฒนาธุรกิจควรคำนึงถึงการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจน้ำพริกปลาตุ๋นที่บ้านโคกลำได้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ชนบทของไทย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าธุรกิจนี้มีศักยภาพสูงในการสร้างรายได้และกำไรให้แก่ชุมชน โดยมีอัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 41 และอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 37 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารต้นทุนและค่าใช้จ่าย นอกจากนี้อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ที่สูงถึงร้อยละ 183.17 แสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการลงทุนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล (2565) ที่พบว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีผลตอบแทนที่ดี การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนพบว่า ค่าใช้จ่ายในการผลิตมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.76 ของต้นทุนทั้งหมด ตามด้วยวัตถุดิบทางตรงร้อยละ 41.91 และค่าแรงงานทางตรงร้อยละ 12.33 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา แสนมา และเบญจมาศ อภิสิทธิ์ธิญญ (2568) ที่พบว่าการใช้แนวคิดบัญชีการจัดการและการวิเคราะห์ความคุ้มค่าการลงทุน เช่น อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) และโครงสร้างต้นทุนการผลิต งานวิจัยทั้งสองเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการทำกำไรและความยั่งยืนของกิจการในระดับชุมชนและภาคการผลิต ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในการผลิต โดยเฉพาะค่าวัตถุดิบทางอ้อมและค่าใช้จ่ายการผลิตอื่น ๆ ซึ่งมีมูลค่าสูงถึง 23,126 บาท การลดต้นทุนในส่วนนี้อาจช่วยเพิ่มกำไรได้อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของภาวินี ธนาอนวัช (2563) ที่เน้นความสำคัญของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์สำหรับวิสาหกิจชุมชน สำหรับผลการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนแสดงให้เห็นว่า ธุรกิจมีความมั่นคงและมีส่วนเกินที่ปลอดภัยสูง โดยมีรายได้คุ้มทุนรวมเพียง 30,861.45 บาท ซึ่งต่ำกว่ารายได้จริงที่ทำได้อีกมาก อัตราส่วนเกินที่ปลอดภัยสำหรับการขายส่งและขายปลีกอยู่ที่ร้อยละ 65.71 และ 70.61 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าธุรกิจมีความยืดหยุ่นสูงในการรับมือกับความผันผวนของยอดขาย ข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรนาท เสนาจันทร์ (2566) ที่พบว่า การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนการผลิตและกำหนดราคาขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษานี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะด้านการบริหาร ได้แก่ การขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีคำสั่งซื้อจำนวนมาก ปัญหาด้านการบัญชีที่ไม่มีการจดบันทึกอย่างเป็นระบบ และปัญหาด้านการตลาดที่การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของลานา วงศ์ไชยา และคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มักประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการและการตลาด ซึ่งส่งผลต่อความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว ผลการวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยชี้ให้เห็นว่าการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ที่มั่นคงให้แก่ชุมชนได้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่เน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ. 2565) ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในหลายมิติทั้งด้านประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการต้นทุน และโอกาสในการเติบโตทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ทางการเงินแสดงให้เห็นว่าธุรกิจยังคงมีผลประกอบการที่ดี มีกำไรและผลตอบแทนจากการลงทุนสูง แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาและขยายธุรกิจในอนาคต หากสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ การเพิ่มกำลังการผลิต การปรับปรุงระบบบัญชี และการขยายช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่าย จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความยั่งยืน ให้กับธุรกิจในระยะยาว อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มีข้อจำกัดในด้านขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างเล็ก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิงในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

1.1 ควรพัฒนาระบบบัญชีที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถติดตามและควบคุมต้นทุน ได้อย่างแม่นยำ โดยอาจใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปที่เหมาะสมกับขนาดของธุรกิจ หรือจัดอบรมด้านการบัญชี ให้กับสมาชิกในกลุ่ม

1.2 ควรวางแผนกำลังคนให้เหมาะสม โดยอาจพิจารณาการจ้างแรงงานเพิ่มในช่วงที่มีคำสั่งซื้อ จำนวนมาก หรือสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มแม่บ้านในชุมชนใกล้เคียงเพื่อช่วยในการผลิต

1.3 ควรขยายช่องทางการตลาด โดยเฉพาะทางออนไลน์ เช่น การสร้างเพจเฟซบุ๊ก หรือเข้าร่วม แพลตฟอร์มการขายสินค้าชุมชนออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาตุ๋นกับ ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในกลุ่มอาหารแปรรูปที่คล้ายคลึงกัน เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันและหาแนวทาง ในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดที่เหมาะสม

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ออนไลน์ของผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาตุ๋น เพื่อประเมินผลกระทบต่อยอดขายและผลตอบแทนของธุรกิจ รวมถึง ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล

รายการอ้างอิง

- ณัฐพัชร อภิวัฒน์ไพศาล. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565). “การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนประสิทธิภาพ การบริหารต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์พริกแกงในกิจการขนาดเล็ก.” **วารสารศิลปศาสตร์และ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 9(2) : 81-97.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นรินา ทนทานจันทร์. (ตุลาคม-ธันวาคม 2566). “การวิเคราะห์ต้นทุนและจุดคุ้มทุนในการประกอบธุรกิจผลิต ปลาข้าวบองสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองผือ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น” . **วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 13(4) : 151-163.

- เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ. (2565). **การบัญชีบริหาร**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เพ็ญนภา เขาวนา และคณะ. (กันยายน-ธันวาคม 2566). “การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ของบรรจุภัณฑ์อาหารรักษ์โลกจากใบจากของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุ่งกระบือร่วมใจพัฒนา อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง”. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี**. 17(3) : 17-30.
- ภาวินีย์ ธนาอนวัช. (มกราคม-มิถุนายน 2563). “การบริหารต้นทุนการผลิตและการวางแผนกำไรผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบางนางร้า อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี**. 9(1) : 47-56.
- รุ่งโรจน์ ฝ่ายเยื่อ และศิริรักษ์ สันติชัย. (มกราคม-เมษายน 2563). “การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำพริกชุมชนบ้านไผ่ขอดอน ตำบลไผ่ขอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 4(1) : 101-116.
- ลานา วงศ์ไชยา และคณะ. (มกราคม - มิถุนายน 2567). “แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำพริกไข่ปูเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบ้านหน้าทับ หมู่ที่ 7 ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **วารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน**. 4(1) : 1-12.
- วาสนา แสนมา และเบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568). “การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกทุเรียนในอำเภอมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี”. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. 4(2) : 99-114.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุทิศ ทาหอม แต่งกวา โอทาร์มย์, และอัมพวัฒน์ กรดรัมย์. (มกราคม-มิถุนายน 2562). “แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มน้ำพริกบ้านบัว ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”. **วารสารรามคำแหงฉบับมนุษยศาสตร์**. 38(1) : 19-42.